ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5

C5PBD17C0T02

DIDAKTICKÝ TEST

Jméno a příjmení

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Základní informace k zadání zkoušky

- **Časový limit** pro řešení didaktického testu **je 60 minut**. (Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami může být časový limit navýšen.)
- U každé úlohy je uveden maximální počet bodů.
- Za neuvedené řešení úlohy či za nesprávné řešení úlohy jako celku **se neudělují záporné body**.
- **Odpovědi pište do záznamového archu.** Při zápisu použijte modře nebo černě píšící propisovací tužku, která píše **dostatečně silně a nepřerušovaně**. Poznámky si můžete dělat do testového sešitu, nebudou však předmětem hodnocení.
- **Nejednoznačný nebo nečitelný zápis odpovědi bude považován za chybné řešení.**

Pokyny k úlohám s nabídkou odpovědi

- U všech úloh/podúloh je **právě jedna odpověď správná**.
- Odpověď na úlohu/podúlohu zřetelně zakřížkujte v záznamovém archu podle obrázku.

	A	B	C	D
4	☐	☐	☒	☐

- Pokud budete chtít svou odpověď opravit, zabarvěte pečlivě původně zakřížkovaný čtvereček a zakřížkujte nový čtvereček. Jakýkoliv jiný způsob záznamu odpovědí a jejich oprav bude považován za nesprávnou odpověď.

	A	B	C	D
4	☒	☐	■	☐

Pokyny k úlohám bez nabídky odpovědi

- Odpovědi **pište čitelně** do vyznačených bílých polí. Povoleno je psací i tiskací písmo a číslice. Při psaní **rozlišujte velká a malá písmena**.

12

- Pokud budete chtít tuto odpověď opravit, původní odpověď přeškrtněte a novou odpověď zapište do stejného pole.
- Za chybu se považuje i nesprávná či chybějící dílčí odpověď, počet chyb se promítá do celkového hodnocení úlohy.

TESTOVÝ SEŠIT NEOTVÍREJTE, POČKEJTE NA POKYN!

© **Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017**
Obsah testového sešitu je chráněn autorskými právy. Jakékoli jeho užití, jakož i užití jakékoli jeho části pro komerční účely či pro jejich přímou i nepřímou podporu bez předchozího explicitního písemného souhlasu CZVV bude ve smyslu obecně závazných právních norem považováno za porušení autorských práv.

1 bod

1 Ve které z následujících vět <u>není</u> pravopisná chyba?

A) Od jeho nástupu do funkce uplinuly už tři měsíce.
B) Minulý rok ceny mléčných výrobků značně kolísaly.
C) Všichni přítomní se rozplívali nad roztomilými koťaty.
D) Na konci dojemného příběhu se i chlapci zalikali slzami.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 2–5

(**1**) Taková stará velryba,
ta už **se** ani nehýbá.
Všechno zná a všude byla,
oceány prošmejdila,
vzhůru dolů a pak znova,
od Japonska dolů k pólu,
přes ta moře Sargasová.
Zná i létající ryby,
i co které želvě chybí,
který žralok se kde žení,
i proč voda suchá není.

(**2**) Ví, proč racek v bouři křičí
a proč moře není ničí –
je to moudrá stará teta.
Strašně stará.
Pětsetletá.

(**3**) A jak si tak v moři spí,
kolem plují sardinky,
rozpustilé dívčinky.
„Tiše, holky! Teta dřímá!"
„Proč ta teta dřímá stále?"
„Stará teta dřímá stále,
že už je jí moře malé."

(*J. Kainar, Velryba, upraveno*)

max. 2 body

2 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je pravdivé (A), nebo ne (N):

		A	**N**
2.1	Výchozí text je bajka.	☐	☐
2.2	Ve třetí části výchozího textu se vyskytuje oslovení.	☐	☐
2.3	V prvním verši třetí části výchozího textu se vyskytuje přirovnání.	☐	☐
2.4	První verš výchozího textu se rýmuje s bezprostředně následujícím veršem.	☐	☐

max. 2 body

3 Slova zvýrazněná ve výchozím textu mohou být různými slovními druhy.

3.1 Napište smysluplnou větu o <u>třech</u> slovech, v níž slovo SE bude předložkou.

3.2 Napište smysluplnou větu o <u>třech</u> slovech, v níž slovo KOLEM bude ohebným slovním druhem. Slovo nesmí být použito jako vlastní jméno, např. *pan Kolem*. Tvar slova musí zůstat zachován.

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

1 bod

4 Který z následujících úseků výchozího textu obsahuje slovo citově zabarvené?

A) v moři spí, kolem plují sardinky
B) stará velryba, ta už se ani nehýbá
C) co které želvě chybí, který žralok se kde žení
D) všechno zná a všude byla, oceány prošmejdila

1 bod

5 Které z následujících tvrzení odpovídá <u>třetí části</u> výchozího textu?

A) Všechny liché verše končí trojslabičným slovem.
B) Všechny sudé verše končí trojslabičným slovem.
C) Všechny sudé verše začínají dvojslabičným slovem.
D) Všechny liché verše začínají dvojslabičným slovem.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 6

Když se ve výlohách oběvily vánoční ozdoby a obchodníci zaútočili na neviné oběti svými reklamami, dal jsem si předsevzetí, že letos všechny ohromím. Své nejbližší chci vždy překvapit něčím neotřelím. Nechci, aby dárky ode mě schovali do krabice, protože se jim sice nelíbí, ale z úcty ke mně je nechtějí vyhodit.

Mít skvělý nápad je samozřejmě to nejdůležitější. Při honbě za vysněným dárkem ale člověk musí vyvinout náramně velké úsilí. Když jsem si představil stovky lidí pobíhajících po obchodech, šli na mě mdloby. Proto jsem brzy dospěl k závěru, že letos vše nakoupím přes internet. Nezbývá mi nic jiného než doufat, že všechny dárky dorazí s neporušenými obaly a včas.

(*CZVV*)

max. 4 body

6 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je <u>pravopisně správně</u>.

Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou. Slova *vánoční* a *internet* jsou zapsána správně. Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 7–13

(**1**) Když Átrej konečně přišel k sobě, drak Falco ještě stále spal. Z malinké jeskyňky opodál proudilo světlo. Átrej se sklonil a uvnitř uviděl laboratoř plnou baněk a zkumavek. V křesílku seděl zabraný v knihách malý mužíček. Z další místnosti se přištrachala malá ženuška. „Ženo," řekl mužíček popuzeně, „rušíš mě ve studiu."

„Čert aby vzal to tvé studium!" odpověděla choť. „Ti dva venku hlavně potřebují, aby se můj léčivý elixír dovařil."

„Ti dva venku," opáčil podrážděně mužíček, „potřebují daleko víc mou radu."

(**2**) Znenadání si oba skřítci všimli chlapce. Mužíček na něj mrkl: „Buď zdráv, Átreji. Jmenuji se Engywuk. Když se chceš dostat za Uyulálou, nikde nenajdeš lepšího rádce, než jsem já. Pojď, něco ti ukážu."

Hned se vydali na cestu. Na vrcholku skály Engywuk podal Átrejovi dalekohled. Átrej se do něj podíval a uviděl skalní bránu, kterou střežily dvě sfingy. **Tlapy** měly lví, na zádech orlí perutě a **hlavy** lidské. Výraz jejich tváří však člověka nepřipomínal. Nedalo se poznat, zda prožívají radost, žal nebo jsou lhostejné.

(**3**) Engywuk spustil: „Za skalní bránou, kterou vidíš, následují ještě dvě brány. Teprve za tou třetí bydlí Uyulála. První brána se jmenuje Brána velké hádanky. Pokud mají sfingy otevřené oči, nikdo bránou neprojde. Druhá je Brána kouzelného zrcadla. V něm lidé nevidí svůj zevnějšek, ale své pravé nitro. Jen málokdo je ale potěšen tím, co v zrcadle vidí. Mnozí naopak s křikem prchají před příšerou, která se na ně šklebí ze zrcadla. Třetí je Brána bez klíče. Čím víc chceš dovnitř, tím pevněji dveře drží. Jen když přestaneš cokoli chtít a na vše zapomeneš, dveře se otevřou."

„Nesmím už ztrácet čas," řekl Átrej a vykročil směrem ke skalní bráně.

(*M. Ende, Nekonečný příběh, upraveno*)

max. 2 body

7 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):

		A	N
7.1	Átrej viděl dalekohledem skalní bránu, za níž se nacházela Brána velké hádanky.	☐	☐
7.2	Když Átrej nahlédl do laboratoře, uviděl v ní spícího Falca a skřítka Engywuka.	☐	☐
7.3	Brána bez klíče se otevře pouze tomu, kdo se soustředí jen na to, aby se dostal dovnitř.	☐	☐
7.4	V kouzelném zrcadle, které je součástí druhé brány, se každému člověku ukáže rozšklebená nestvůra.	☐	☐

1 bod

8 Tvrzení: Slova tučně vyznačená ve výchozím textu mají mezi sebou stejný významový vztah jako slova KOŘENY a ***.**

Které z následujících slov patří na vynechané místo (*****), aby tvrzení bylo pravdivé?

A) keře
B) klády
C) větve
D) stromy

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

1 bod

9 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje sloveso v rozkazovacím způsobu?

A) pojď, něco ti ukážu
B) nesmím už ztrácet čas
C) čert aby vzal to tvé studium
D) nikde nenajdeš lepšího rádce, než jsem já

1 bod

10 V druhé části výchozího textu jsou popisovány sfingy. Která z následujících možností odpovídá významu slovního spojení ON SE TVÁŘÍ JAKO SFINGA?

A) předstírá hluboké city
B) není schopen něco tajit
C) z jeho tváře nelze nic vyčíst
D) v jeho tváři se zračí mnoho pocitů

1 bod

11 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje podmět holý?

A) Znenadání si oba skřítci všimli chlapce.
B) Z malinké jeskyňky opodál proudilo světlo.
C) Výraz jejich tváří však člověka nepřipomínal.
D) V křesílku seděl zabraný v knihách malý mužíček.

1 bod

12 Která z následujících možností nejlépe vystihuje význam podtržené části výchozího textu?

A) Mužíček popuzeně řekl ženě, že ho ruší ve studiu.
B) Mužíček popuzeně řekl ženě, že mě ruší ve studiu.
C) Mužíček jí řekl popuzeně, že ho žena ruší ve studiu.
D) Mužíček jí řekl popuzeně, že mě žena ruší ve studiu.

max. 3 body

13

13.1 Vypište z druhé části výchozího textu podstatné a přídavné jméno, které mají stejný kořen.

13.2 Napište dvouslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem STŘEŽIT a zároveň se skloňuje podle vzoru SOUDCE.

13.3 Napište tříslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem RÁDCE a zároveň se skloňuje podle vzoru ŽENA.

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

max. 3 body

14 Přiřaďte k jednotlivým větám (14.1–14.3) odpovídající tvrzení (A–E):

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

14.1 Rád se díval do korun rozkvetlých bříz. _____

14.2 Trpěl nepřekonatelnými bolestmi páteře. _____

14.3 Všechny ze třídy okouzlil širokým úsměvem. _____

A) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v čísle.
B) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v rodě.
C) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují v pádě, čísle i rodě.
D) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v čísle a rodě.
E) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v pádě a čísle.

---

max. 2 body

15 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je napsána pravopisně správně (A), nebo ne (N):

		A	**N**
15.1	Skleněnné tabule obsahovaly nápisy s chybami.	☐	☐
15.2	Během namáhavého výšlapu si poranil kolenní kloub.	☐	☐
15.3	Nezbitnou pomůckou při práci s kyselinami jsou ochranné brýle.	☐	☐
15.4	Za polední výhně se zajíci ukryli na stinná místa v lesích a na mezích.	☐	☐

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

3 body

16 Seřaďte jednotlivé části textu (A–F) za sebou tak, aby na sebe navazovaly:

A) Místo toho pohladil po čumáčku tu modrou potvůrku, co ho přinesla.

B) Zastavilo se u něj, chvíli po svém ještě předlo, pak škytlo a ztichlo a pak z něho vylezl můj člověk!

C) Kocour Zrzunda je velice učený. Vysvětlil mi, že ty nestvůry, které běhají po ulicích a krmí se lidmi, nejsou nestvůry, ale autobusy.

D) Honem jsem k němu běžel, abych ho přivítal, ale on mě ani nepodrbal.

E) Pak ale dorostou, a protože jsou starší a rozvážnější, běhají pomaleji. To je stejné jako u nás koček. Jednoho dne přiběhlo jedno autobusí mládě k našemu domu.

F) Když jsou mladé, jsou také menší. Běhají velice rychle, protože jsou mladé a čiperné.

(*J. Kolář, Z deníku kocoura Modroočka, upraveno*)

První část: _____
Druhá část: _____
Třetí část: _____
Čtvrtá část: _____
Pátá část: _____
Šestá část: _____

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 17–22

TEXT 1

Les byl doslova nasáklý vodou, takže nohy zanechávaly krátery v mechovém porostu. Najednou jsem něco zahlédl za balvany. Zvíře v podivném maškarním úboru. Na vlhké černé kůži ohnivě plály žluté nepravidelné skvrny. Mlok skvrnitý v plné kráse. A odevšad vylézali další a další. Kdo vyslal tak početnou armádu mloků a kam? Z jejich podzemních úkrytů je vylákal déšť. Zatímco jindy by lovili jen v noci, dnes vylezli už za soumraku hledat žížaly a larvy hmyzu.

I když mlok k životu potřebuje vlhkost, vodu jako takovou vyhledává jen na jaře. Tehdy samice klade čtyřnohé larvy do pomalu tekoucích potoků či studánek. Taková mločí maminka může mít v ojedinělých případech najednou až sedmdesát dětí. Larvy mloků jsou světlejší než dospělí jedinci, mají žábry a dlouhý ocas lemovaný ploutvičkou. Zvolna se plíží vodou a tlamičkou lapají vodní hmyz. Brzy dospějí – ztmavnou, žábry za jejich hlavami zcela zmizí stejně jako ocasní lem. Pak mladí mloci opustí vodu.

Mlok na svou obranu používá jed, kterým může některé menší živočichy i zabít. Ještě před sto padesáti lety se proto mnoho lidí mloků bálo. Někteří je dokonce považovali za čarodějná zvířata. Alchymisté mloky zabíjeli kvůli přípravě lektvarů. Dnes už ovšem víme, že výměšek mloka je sice jedovatý, ale pro člověka příliš nebezpečný není. Vezmeme-li však mloka do ruky, musíme si dát pozor, aby se nám jeho jed nedostal do očí, způsobil by nám totiž nepříjemné pálení.

(*K. Patočka, Náš les, upraveno*)

TEXT 2

Metafora je přenesení pojmenování na základě podobnosti, např. ve spojení *obloha byla poseta diamanty* slovo *diamanty* označuje *hvězdy*.

(*CZVV*)

max. 2 body

17

17.1 Vypište z <u>prvního odstavce</u> TEXTU 1 slovo, které je v textu užito ve významu ZE VŠECH MÍST, STRAN.

17.2 Vypište z <u>druhého odstavce</u> TEXTU 1 slovo, které je v textu užito ve významu ZANEDLOUHO.

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým v TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

		A	N
18.1	Na jaře kladou samice mloka nejméně sedmdesát larev.	☐	☐
18.2	Larvy mloků se od dospělých jedinců liší pouze zbarvením kůže.	☐	☐
18.3	Před sto padesáti lety lidé věřili, že mloci produkují jed, tuto domněnku ale současná věda vyvrátila.	☐	☐
18.4	Výměšky mloků byly důležitou přísadou lektvarů, proto se alchymisté začali věnovat chovu těchto živočichů.	☐	☐

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

1 bod

19 Kterým z následujících slov nelze nahradit spojovací výraz I KDYŽ, protože by se význam TEXTU 1 změnil?

(Posuzovaný výraz je v TEXTU 1 vyznačen tučně.)

A) ačkoli
B) kdykoli
C) třebaže
D) přestože

1 bod

20 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nevyskytuje metafora?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

A) vyslal tak početnou armádu mloků
B) vylezli už za soumraku hledat žížaly
C) zvíře v podivném maškarním úboru
D) ohnivě plály žluté nepravidelné skvrny

max. 3 body

21 Vypište z prvního odstavce TEXTU 1 všechna zájmena.

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

1 bod

22 Ve které z následujících možností je první slovo z dvojice významově nadřazené druhému slovu z dvojice?

A) larva – mlok
B) žížala – hmyz
C) žížala – samice
D) živočich – mlok

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 23

V zámecké zahradě jsme viděli páv* a pozorné oči našich synů postřehl*, že nad jezírkem krouží dokonce čáp*.

(*CZVV*)

1 bod

23 Na vynechaná místa (*) ve výchozím textu je třeba doplnit *i/y* tak, aby text byl pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou *i/y* uvedena v odpovídajícím pořadí?

A) i – y – i
B) i – i – y
C) y – y – i
D) y – i – y

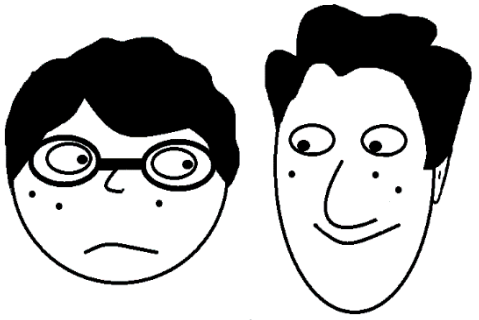
© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

max. 4 body

24 Přiřaďte k jednotlivým obrázkům (24.1–24.4) odpovídající popis (A–F):

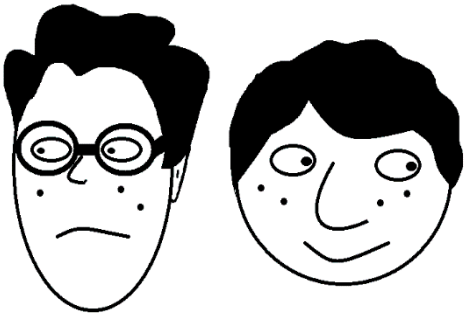
(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

24.1



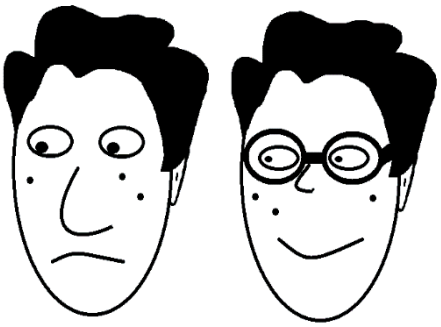
_____

24.2



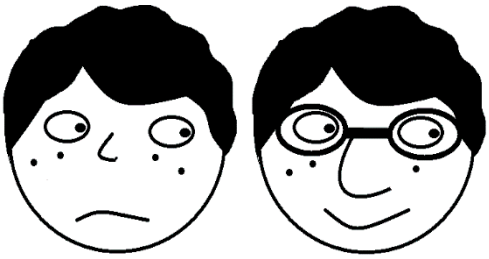
_____

24.3



_____

24.4



_____

(*CZVV*)

A) Kluk s větším nosem nemá brýle. Ten s brýlemi má oválný tvar obličeje. Ani jeden kluk nemá na tvářích sudý počet pih.

B) Alespoň jeden z kluků má kulatý tvar obličeje. Kluk bez brýlí má na tvářích sudý počet pih. Ten s brýlemi má větší nos.

C) Kluk bez brýlí má větší nos, ten s brýlemi má oválný tvar obličeje. Alespoň jeden z kluků má na tvářích sudý počet pih.

D) Kluk s menším nosem má brýle, druhý kluk má oválný tvar obličeje. Alespoň jeden z kluků má na tvářích sudý počet pih.

E) Alespoň jeden z kluků má kulatý tvar obličeje. Kluk s menším nosem má brýle. Ani jeden kluk nemá na tvářích sudý počet pih.

F) Alespoň jeden z kluků má kulatý tvar obličeje. Ten s větším nosem nemá brýle. Kluk se sudým počtem pih na tvářích má brýle.

Poznámka:

◯ kulatý tvar obličeje ⬯ oválný tvar obličeje

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

Matějská pouť se každoročně pořádá v rozlehlém areálu pražského Výstaviště. Jde o první jarní pouť, i proto je tak navštěvovaná. Svátek Matějů připadá na 24. února. Tento den by měl být předzvěstí jara, podle jedné pranostiky totiž *svatý Matěj ledy láme.*

Svatý Matěj je patronem řezníků, cukrářů, kovářů nebo krejčích. **Svátek apoštola Matěje také přímo souvisí s mnoha tradicemi. V Čechách se s tímto dnem pojil například zvyk třást ovocnými stromy.** Lidé věřili, že potom budou mít stromy hojnou úrodu. Na počest apoštola se dodnes pořádají matějské pouti i v dalších městech.

(*www.kudyznudy.cz, upraveno*)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každé z následujících dvojic slov, zda je lze ve výchozím textu považovat za slova souznačná neboli synonyma (A), nebo ne (N):

(První slovo z dvojice vždy pochází z výchozího textu a je v něm podtrženo.)

		A	N
25.1	jedné – jediné	☐	☐
25.2	svatý – posvátný	☐	☐
25.3	hojnou – bohatou	☐	☐
25.4	dalších – příštích	☐	☐

max. 2 body

26 Vypište z obou vět tučně vyznačených ve výchozím textu základní skladební dvojice.

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

1 bod

27 V prvním odstavci výchozího textu je uvedena pranostika. Která z následujících možností vystihuje význam slova PRANOSTIKA?

A) Pranostika vtipně hodnotí lidskou povahu nebo společenské zvyky.
B) Pranostika podrobně popisuje činnosti spojené s náboženskými rituály.
C) Pranostika sděluje ověřenou lidovou moudrost posuzující mezilidské vztahy a morálku.
D) Pranostika vyjadřuje zkušenosti člověka s přírodními podmínkami a počasím v průběhu roku.

---

1 bod

28 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

A) Z našeho souseda se časem stal zapomětlivý stařík.
B) Při pohledu na další vystavený obraz údivem oněměl.
C) Z hloupého nedorozumění nakonec vznikla velká hádka.
D) Při studiu na vysoké škole začal soukromě učit matematiku.

ZKONTROLUJTE, ZDA JSTE DO ZÁZNAMOVÉHO ARCHU UVEDL/A VŠECHNY ODPOVĚDI.

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

cermat

PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKY 2017

KLÍČ SPRÁVNÝCH ŘEŠENÍ

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5 B

KÓD TESTU: C5PBD17C0T02

	Celkem	Uzavřených	Otevřených
Počet úloh	**28**	22	6

Úloha	Správné řešení	Body
1	B	**1**
2		**max. 2 body**
2.1	NE	4 podúlohy 2 b.
2.2	ANO	3 podúlohy 1 b.
2.3	NE	2 a méně podúloh 0 b.
2.4	ANO	
3		**max. 2 body**
3.1	Slovo *se* je nutné použít jako předložku, např. Pojď se mnou. / Se svou sestrou. Věta / větný ekvivalent musí obsahovat právě tři slova.	1 b.
3.2	Slovo *kolem* je nutné použít jako podstatné jméno, např. Točil mlýnským kolem. / S krásným kolem. Věta / větný ekvivalent musí obsahovat právě tři slova.	1 b.
4	D	**1**
5	C	**1**
6	objevily, nevinné, neotřelým, šly Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu. Příklad hodnocení: nevinné, ohromým, neotřelým, šli, nezbývá (1 slovo nenalezeno, 3 slova neodpovídají zadání = 4 chyby) → 0 bodů	**max. 4 body** 0 chyb 4 b. 1 chyba 3 b. 2 chyby 2 b. 3 chyby 1 b. 4 a více chyb 0 b.
7		**max. 2 body**
7.1	NE	4 podúlohy 2 b.
7.2	NE	3 podúlohy 1 b.
7.3	NE	2 a méně podúloh 0 b.
7.4	NE	
8	C	**1**
9	A	**1**
10	C	**1**
11	B	**1**
12	A	**1**
13		**max. 3 body**
13.1	skály, skalní	1 b.
13.2	strážce	1 b.
13.3	porada	1 b.
14		**max. 3 body**
14.1	C	3 podúlohy 3 b.
14.2	B	2 podúlohy 2 b.
14.3	A	1 podúlohy 1 b.
15		**max. 2 body**
15.1	NE	4 podúlohy 2 b.
15.2	ANO	3 podúlohy 1 b.
15.3	NE	2 a méně podúloh 0 b.
15.4	ANO	

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

Úloha	Správné řešení	Body
16	První část: C Druhá část: F Třetí část: E Čtvrtá část: B Pátá část: D Šestá část: A Body lze získat pouze v případě, že všechny části textu jsou seřazeny správně. V ostatních případech bylo přiděleno 0 bodů.	**3**
17		**max. 2 body**
17.1	odevšad	1 b.
17.2	brzy	1 b.
18		**max. 2 body** 4 podúlohy 2 b. 3 podúlohy 1 b. 2 a méně podúloh 0 b.
18.1	NE	
18.2	NE	
18.3	NE	
18.4	NE	
19	B	**1**
20	B	**1**
21	něco, kdo, jejich, je Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu. Příklad hodnocení: něco, kdo, kam, jejich (1 slovo nenalezeno, 1 slovo neodpovídá zadání = 2 chyby) → 1 bod	**max. 3 body** 0 chyb 3 b. 1 chyba 2 b. 2 chyby 1 b. 3 a více chyb 0 b.
22	D	**1**
23	C	**1**
24		**max. 4 body** 4 podúlohy 4 b. 3 podúlohy 3 b. 2 podúlohy 2 b. 1 podúloha 1 b.
24.1	E	
24.2	C	
24.3	A	
24.4	B	
25		**max. 2 body** 4 podúlohy 2 b. 3 podúlohy 1 b. 2 a méně podúloh 0 b.
25.1	NE	
25.2	NE	
25.3	ANO	
25.4	NE	
26	svátek – souvisí zvyk – se pojil Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu. Příklad hodnocení: svátek souvisí, pouti se pořádají (1 ZSD nenalezena, 1 skladební dvojice neodpovídá zadání = 2 chyby) → 0 bodů	**max. 2 body** 0 chyb 2 b. 1 chyba 1 b. 2 a více chyb 0 b.
27	D	**1**
28	A	**1**
CELKEM		**50 bodů**

Vzhledem k vysoké variabilitě možných žákovských odpovědí na otevřené úlohy neobsahuje tento klíč všechny akceptovatelné odpovědi.

Obsah klíče správných řešení je chráněn autorskými právy. Jakékoli jeho užití, jakož i užití jakékoli jeho části pro komerční účely či pro jejich přímou i nepřímou podporu bez předchozího explicitního písemného souhlasu CZVV bude ve smyslu obecně závazných právních norem považováno za porušení autorských práv.

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5

C5PBD17C0T02

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 28

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

1 bod

1 Ve které z následujících vět není pravopisná chyba?

A) Od jeho nástupu do funkce uplinuly už tři měsíce.
B) Minulý rok ceny mléčných výrobků značně kolísaly.
C) Všichni přítomní se rozplívali nad roztomilými koťaty.
D) Na konci dojemného příběhu se i chlapci zalikali slzami.

Zdůvodnění

- Sloveso *uplynout* je příbuzné s vyjmenovaným slovem *plynout*.
- Sloveso *rozplývat se* je příbuzné s vyjmenovaným slovem *plynout*.
- Sloveso *zalykat se* je příbuzné s vyjmenovaným slovem *vzlykat*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 2–5

(**1**) Taková stará velryba,
ta už **se** ani nehýbá.
Všechno zná a všude byla,
oceány prošmejdila,
vzhůru dolů a pak znova,
od Japonska dolů k pólu,
přes ta moře Sargasová.
Zná i létající ryby,
i co které želvě chybí,
který žralok se kde žení,
i proč voda suchá není.

(**2**) Ví, proč racek v bouři křičí
a proč moře není ničí –
je to moudrá stará teta.
Strašně stará.
Pětsetletá.

(**3**) A jak si tak v moři spí,
kolem plují sardinky,
rozpustilé dívčinky.
„Tiše, holky! Teta dřímá!"
„Proč ta teta dřímá stále?"
„Stará teta dřímá stále,
že už je jí moře malé."

(*J. Kainar, Velryba, upraveno*)

max. 2 body

2 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je pravdivé (A), nebo ne (N):

		A	N
2.1	Výchozí text je bajka.	☐	☒
2.2	Ve třetí části výchozího textu se vyskytuje oslovení.	☒	☐
2.3	V prvním verši třetí části výchozího textu se vyskytuje přirovnání.	☐	☒
2.4	První verš výchozího textu se rýmuje s bezprostředně následujícím veršem.	☒	☐

Zdůvodnění

2.1 – nepravdivé tvrzení → jde o veršovanou báseň, v níž vystupují zvířata, text ale nevykazuje základní znaky typické pro bajku (bajka je krátký, zpravidla veršovaný příběh s ponaučením, který nepřímo poukazuje např. na negativní lidské vlastnosti a v němž často vystupují zvířata, která jednají jako lidé)

2.2 – pravdivé tvrzení → ve třetí části textu se vyskytuje oslovení (*„Tiše, holky! Teta dřímá!"*)

2.3 – nepravdivé tvrzení → v posuzovaném verši se přirovnání nevyskytuje, tento verš vyjadřuje nějakou okolnost, nic se k ničemu nepřirovnává (*jak si tak* velryba *v moři spí*)

2.4 – pravdivé tvrzení → první verš textu se rýmuje s bezprostředně následujícím veršem: *Taková stará velryba* × *ta už se ani nehýbá*

max. 2 body

3 Slova zvýrazněná ve výchozím textu mohou být různými slovními druhy.

3.1 Napište smysluplnou větu o <u>třech</u> slovech, v níž slovo SE bude předložkou.

3.2 Napište smysluplnou větu o <u>třech</u> slovech, v níž slovo KOLEM bude ohebným slovním druhem. Slovo nesmí být použito jako vlastní jméno, např. *pan Kolem*. Tvar slova musí zůstat zachován.

Zdůvodnění

3.1 Ve vzniklé větě musí být slovo *se* užito jako předložka, např. *Pojď se mnou.*

3.2 Ve vzniklé větě musí být slovo *kolem* užito jako podstatné jméno *kolo* ve tvaru 7. pádu čísla jednotného, např. *Točil mlýnským kolem.*

1 bod

4 Který z následujících úseků výchozího textu obsahuje slovo citově zabarvené?

A) v moři spí, kolem plují sardinky
B) stará velryba, ta už se ani nehýbá
C) co které želvě chybí, který žralok se kde žení
D) všechno zná a všude byla, oceány prošmejdila

Zdůvodnění

V možnosti D) se vyskytuje citově zabarvené slovo *prošmejdila*.

1 bod

5 Které z následujících tvrzení odpovídá <u>třetí části</u> výchozího textu?

A) Všechny liché verše končí trojslabičným slovem.
B) Všechny sudé verše končí trojslabičným slovem.
C) Všechny sudé verše začínají dvojslabičným slovem.
D) Všechny liché verše začínají dvojslabičným slovem.

Zdůvodnění

- První verš končí jednoslabičným slovem *spí*, třetí verš končí trojslabičným slovem *dívčinky*, pátý verš končí dvojslabičným slovem *stále* a sedmý verš končí dvojslabičným slovem *malé*.
- Druhý verš končí trojslabičným slovem *sardinky*, čtvrtý verš končí dvojslabičným slovem *dřímá* a šestý verš končí dvojslabičným slovem *stále*.
- Druhý, čtvrtý i šestý verš začínají dvojslabičným slovem: *kolem*, *tiše*, *stará*.
- První verš začíná jednoslabičným slovem *a*, třetí verš začíná čtyřslabičným slovem *rozpustilé*, pátý verš začíná jednoslabičným slovem *proč*, sedmý verš začíná jednoslabičným slovem *že*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 6

Když se ve výlohách oběvily vánoční ozdoby a obchodníci zaútočili na neviné oběti svými reklamami, dal jsem si předsevzetí, že letos všechny ohromím. Své nejbližší chci vždy překvapit něčím neotřelím. Nechci, aby dárky ode mě schovali do krabice, protože se jim sice nelíbí, ale z úcty ke mně je nechtějí vyhodit.

Mít skvělý nápad je samozřejmě to nejdůležitější. Při honbě za vysněným dárkem ale člověk musí vyvinout náramně velké úsilí. Když jsem si představil stovky lidí pobíhajících po obchodech, šli na mě mdloby. Proto jsem brzy dospěl k závěru, že letos vše nakoupím přes internet. Nezbývá mi nic jiného než doufat, že všechny dárky dorazí s neporušenými obaly a včas.

(*CZVV*)

max. 4 body

6 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je <u>pravopisně správně</u>.

Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou. Slova *vánoční* a *internet* jsou zapsána správně. Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

Zdůvodnění

- Sloveso *objevit* má předponu *ob-* (*ob-jevit*), je příbuzné se slovy *vyjevit, jev*.
- Přídavné jméno *nevinný* je příbuzné se slovem *vinný*, které je odvozeno od podstatného jména *vina* příponou *-ný*.
- Slovo *neotřelý* je tvrdé přídavné jméno skloňující se podle vzoru *mladý* (*mladým – neotřelým*).
- Pokud je podmětem podstatné jméno rodu ženského v čísle množném (*mdloby*), v koncovce příčestí činného musí být *-y* (*šly*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 7–13

(**1**) Když Átrej konečně přišel k sobě, drak Falco ještě stále spal. Z malinké jeskyňky opodál proudilo světlo. Átrej se sklonil a uvnitř uviděl laboratoř plnou baněk a zkumavek. V křesílku seděl zabraný v knihách malý mužíček. Z další místnosti se přištrachala malá ženuška. „Ženo," řekl mužíček popuzeně, „rušíš mě ve studiu."

„Čert aby vzal to tvé studium!" odpověděla choť. „Ti dva venku hlavně potřebují, aby se můj léčivý elixír dovařil."

„Ti dva venku," opáčil podrážděně mužíček, „potřebují daleko víc mou radu."

(**2**) Znenadání si oba skřítci všimli chlapce. Mužíček na něj mrkl: „Buď zdráv, Átreji. Jmenuji se Engywuk. Když se chceš dostat za Uyulálou, nikde nenajdeš lepšího rádce, než jsem já. Pojď, něco ti ukážu."

Hned se vydali na cestu. Na vrcholku skály Engywuk podal Átrejovi dalekohled. Átrej se do něj podíval a uviděl skalní bránu, kterou střežily dvě sfingy. **Tlapy** měly lví, na zádech orlí perutě a **hlavy** lidské. Výraz jejich tváří však člověka nepřipomínal. Nedalo se poznat, zda prožívají radost, žal nebo jsou lhostejné.

(**3**) Engywuk spustil: „Za skalní bránou, kterou vidíš, následují ještě dvě brány. Teprve za tou třetí bydlí Uyulála. První brána se jmenuje Brána velké hádanky. Pokud mají sfingy otevřené oči, nikdo bránou neprojde. Druhá je Brána kouzelného zrcadla. V něm lidé nevidí svůj zevnějšek, ale své pravé nitro. Jen málokdo je ale potěšen tím, co v zrcadle vidí. Mnozí naopak s křikem prchají před příšerou, která se na ně šklebí ze zrcadla. Třetí je Brána bez klíče. Čím víc chceš dovnitř, tím pevněji dveře drží. Jen když přestaneš cokoli chtít a na vše zapomeneš, dveře se otevřou."

„Nesmím už ztrácet čas," řekl Átrej a vykročil směrem ke skalní bráně.

(*M. Ende, Nekonečný příběh, upraveno*)

max. 2 body

7 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá výchozímu textu (A), nebo ne (N):

		A	N
7.1	Átrej viděl dalekohledem skalní bránu, za níž se nacházela Brána velké hádanky.	☐	☒
7.2	Když Átrej nahlédl do laboratoře, uviděl v ní spícího Falca a skřítka Engywuka.	☐	☒
7.3	Brána bez klíče se otevře pouze tomu, kdo se soustředí jen na to, aby se dostal dovnitř.	☐	☒
7.4	V kouzelném zrcadle, které je součástí druhé brány, se každému člověku ukáže rozšklebená nestvůra.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

8 **Tvrzení: Slova tučně vyznačená ve výchozím textu mají mezi sebou stejný významový vztah jako slova KOŘENY a *****.**

Které z následujících slov patří na vynechané místo (*****), aby tvrzení bylo pravdivé?

A) keře
B) klády
C) větve
D) stromy

Zdůvodnění

Mezi slovy *kořeny – větve* je významový vztah nejpodobnější vztahu mezi slovy *tlapy – hlavy*. *Tlapa* je dolní část zvířecí nohy, *hlava* je horní část lidského nebo zvířecího těla. *Kořen* je podzemní, tedy spodní část rostliny, *větev* je část dřeviny, vyrůstá zpravidla z kmene, je tedy umístěná na vrchní části rostliny.

Slova uvedená v možnostech A), B) a D) mají se slovem *kořeny* jiné významové vztahy:

- slovo *keř* označuje typ dřeviny;
- slovo *kláda* označuje silnější kmen zbavený větví;
- slovo *strom* označuje typ dřeviny.

1 bod

9 **Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje sloveso v rozkazovacím způsobu?**

A) pojď, něco ti ukážu
B) nesmím už ztrácet čas
C) čert aby vzal to tvé studium
D) nikde nenajdeš lepšího rádce, než jsem já

Zdůvodnění

Sloveso v rozkazovacím způsobu obsahuje pouze úsek uvedený v možnosti A): *pojď, něco ti ukážu*.

Ostatní posuzované úseky obsahují tři slovesa užitá v oznamovacím způsobu (*nesmím*, *nenajdeš*, *jsem*), jedno sloveso v podmiňovacím způsobu (*vzal by*) a jedno sloveso v infinitivu, tedy v neurčitém tvaru, který slovesný způsob nevyjadřuje (*ztrácet*).

1 bod

10 **V druhé části výchozího textu jsou popisovány sfingy. Která z následujících možností odpovídá významu slovního spojení ON SE TVÁŘÍ JAKO SFINGA?**

A) předstírá hluboké city
B) není schopen něco tajit
C) z jeho tváře nelze nic vyčíst
D) v jeho tváři se zračí mnoho pocitů

Zdůvodnění

Slovní spojení *tvářit se jako sfinga* znamená *nedat na sobě nic znát*, což dokládají i následující úseky výchozího textu: v souvislosti se sfingami se v textu píše, že *výraz jejich tváří člověka nepřipomínal*, že nebylo možné *poznat, zda prožívají radost, žal nebo jsou lhostejné*.

Tvrzení uvedená v možnostech A), B) a D) jsou prokazatelně nepravdivá.

1 bod

11 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje podmět holý?

A) Znenadání si oba skřítci všimli chlapce.
B) Z malinké jeskyňky opodál proudilo světlo.
C) Výraz jejich tváří však člověka nepřipomínal.
D) V křesílku seděl zabraný v knihách malý mužíček.

Zdůvodnění

Podmět holý se vyskytuje v úseku uvedeném v možnosti B): *světlo*. V ostatních posuzovaných úsecích se vyskytuje podmět rozvitý:

- podmět *skřítci* je rozvitý slovem *oba* (*oba skřítci*);
- podmět *výraz* je rozvitý slovem *tváří* (*výraz tváří*);
- podmět *mužíček* je rozvitý slovem *malý* (*malý mužíček*).

1 bod

12 Která z následujících možností nejlépe vystihuje význam podtržené části výchozího textu?

A) Mužíček popuzeně řekl ženě, že ho ruší ve studiu.
B) Mužíček popuzeně řekl ženě, že mě ruší ve studiu.
C) Mužíček jí řekl popuzeně, že ho žena ruší ve studiu.
D) Mužíček jí řekl popuzeně, že mě žena ruší ve studiu.

Zdůvodnění

V části podtržené ve výchozím textu se vyskytuje přímá řeč, v níž mužíček (tedy skřítek Engywuk) promlouvá ke své ženě a sděluje jí: *„Rušíš mě ve studiu.“* Jedinou možností, která vystihuje význam této části, je tedy A). Ostatní posuzované možnosti mají jiný význam, než má posuzovaný úsek výchozího textu:

- *Mužíček popuzeně řekl ženě, že mě ruší ve studiu.* → žena ruší někoho jiného než mužíčka, ruší někoho, kdo v textu vůbec nevystupuje.
- *Mužíček jí řekl popuzeně, že ho žena ruší ve studiu.* → mužíček se obrací na někoho jiného než na svou ženu.
- *Mužíček jí řekl popuzeně, že mě žena ruší ve studiu.* → mužíček se obrací na někoho jiného než na svou ženu, navíc žena ruší někoho jiného než mužíčka.

max. 3 body

13

13.1 Vypište z druhé části výchozího textu podstatné a přídavné jméno, které mají stejný kořen.

13.2 Napište dvouslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem STŘEŽIT a zároveň se skloňuje podle vzoru SOUDCE.

13.3 Napište tříslabičné podstatné jméno, které je příbuzné se slovem RÁDCE a zároveň se skloňuje podle vzoru ŽENA.

Řešení

13.1 – skály, skalní

13.2 – strážce

13.3 – porada

---

max. 3 body

14 Přiřaďte k jednotlivým větám (14.1–14.3) odpovídající tvrzení (A–E):

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

14.1 Rád se díval do korun rozkvetlých bříz. _____

14.2 Trpěl nepřekonatelnými bolestmi páteře. _____

14.3 Všechny ze třídy okouzlil širokým úsměvem. _____

A) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v čísle.

B) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v rodě.

C) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují v pádě, čísle i rodě.

D) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v čísle a rodě.

E) Tvary obou podstatných jmen ve větě se shodují pouze v pádě a čísle.

Zdůvodnění

14.1 – C)

- Slovo *koruna*, které je rodu ženského, je ve větě užito v 2. pádě čísla množného.
- Slovo *bříza*, které je rodu ženského, je ve větě užito v 2. pádě čísla množného.

14.2 – B)

- Slovo *bolest*, které je rodu ženského, je ve větě užito v 7. pádě čísla množného.
- Slovo *páteř*, které je rodu ženského, je ve větě užito v 2. pádě čísla jednotného.

14.3 – A)

- Slovo *třída*, které je rodu ženského, je ve větě užito v 2. pádě čísla jednotného.
- Slovo *úsměv*, které je rodu mužského neživotného, je ve větě užito v 7. pádě čísla jednotného.

Žádná z uvedených vět neodpovídá ani možnosti D), ani možnosti E).

max. 2 body

15 Rozhodněte o každé z následujících vět, zda je napsána pravopisně správně (A), nebo ne (N):

		A	N
15.1	Skleněnné tabule obsahovaly nápisy s chybami.	☐	☒
15.2	Během namáhavého výšlapu si poranil kolenní kloub.	☒	☐
15.3	Nezbitnou pomůckou při práci s kyselinami jsou ochranné brýle.	☐	☒
15.4	Za polední výhně se zajíci ukryli na stinná místa v lesích a na mezích.	☒	☐

Zdůvodnění

- Přídavné jméno *skleněný* je odvozené od slova *sklo* příponou *-ěný*.
- Přídavné jméno *nezbytný* je příbuzné s vyjmenovaným slovem *být* (*zbýt*).

---

3 body

16 Seřaďte jednotlivé části textu (A–F) za sebou tak, aby na sebe navazovaly:

A) Místo toho pohladil po čumáčku tu modrou potvůrku, co ho přinesla.

B) Zastavilo se u něj, chvíli po svém ještě předlo, pak škytlo a ztichlo a pak z něho vylezl můj člověk!

C) Kocour Zrzunda je velice učený. Vysvětlil mi, že ty nestvůry, které běhají po ulicích a krmí se lidmi, nejsou nestvůry, ale autobusy.

D) Honem jsem k němu běžel, abych ho přivítal, ale on mě ani nepodrbal.

E) Pak ale dorostou, a protože jsou starší a rozvážnější, běhají pomaleji. To je stejné jako u nás koček. Jednoho dne přiběhlo jedno autobusí mládě k našemu domu.

F) Když jsou mladé, jsou také menší. Běhají velice rychle, protože jsou mladé a čiperné.

(*J. Kolář, Z deníku kocoura Modroočka, upraveno*)

První část: _____

Druhá část: _____

Třetí část: _____

Čtvrtá část: _____

Pátá část: _____

Šestá část: _____

Řešení

První část: C)

Druhá část: F)

Třetí část: E)

Čtvrtá část: B)

Pátá část: D)

Šestá část: A)

C) Kocour Zrzunda je velice učený. Vysvětlil mi, že ty nestvůry, které běhají po ulicích a krmí se lidmi, nejsou nestvůry, ale autobusy. **F)** Když jsou mladé, jsou také menší. Běhají velice rychle, protože jsou mladé a čiperné. **E)** Pak ale dorostou, a protože jsou starší a rozvážnější, běhají pomaleji. To je stejné jako u nás koček. Jednoho dne přiběhlo jedno autobusí mládě k našemu domu. **B)** Zastavilo se u něj, chvíli po svém ještě předlo, pak škytlo a ztichlo a pak z něho vylezl můj člověk! **D)** Honem jsem k němu běžel, abych ho přivítal, ale on mě ani nepodrbal. **A)** Místo toho pohladil po čumáčku tu modrou potvůrku, co ho přinesla.

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 17–22

TEXT 1

Les byl doslova nasáklý vodou, takže nohy zanechávaly krátery v mechovém porostu. Najednou jsem něco zahlédl za balvany. Zvíře v podivném maškarním úboru. Na vlhké černé kůži ohnivě plály žluté nepravidelné skvrny. Mlok skvrnitý v plné kráse. A odevšad vylézali další a další. Kdo vyslal tak početnou armádu mloků a kam? Z jejich podzemních úkrytů je vylákal déšť. Zatímco jindy by lovili jen v noci, dnes vylezli už za soumraku hledat žížaly a larvy hmyzu.

I když mlok k životu potřebuje vlhkost, vodu jako takovou vyhledává jen na jaře. Tehdy samice klade čtyřnohé larvy do pomalu tekoucích potoků či studánek. Taková mločí maminka může mít v ojedinělých případech najednou až sedmdesát dětí. Larvy mloků jsou světlejší než dospělí jedinci, mají žábry a dlouhý ocas lemovaný ploutvičkou. Zvolna se plíží vodou a tlamičkou lapají vodní hmyz. Brzy dospějí – ztmavnou, žábry za jejich hlavami zcela zmizí stejně jako ocasní lem. Pak mladí mloci opustí vodu.

Mlok na svou obranu používá jed, kterým může některé menší živočichy i zabít. Ještě před sto padesáti lety se proto mnoho lidí mloků bálo. Někteří je dokonce považovali za čarodějná zvířata. Alchymisté mloky zabíjeli kvůli přípravě lektvarů. Dnes už ovšem víme, že výměšek mloka je sice jedovatý, ale pro člověka příliš nebezpečný není. Vezmeme-li však mloka do ruky, musíme si dát pozor, aby se nám jeho jed nedostal do očí, způsobil by nám totiž nepříjemné pálení.

(*K. Patočka, Náš les, upraveno*)

TEXT 2

Metafora je přenesení pojmenování na základě podobnosti, např. ve spojení *obloha byla poseta diamanty* slovo *diamanty* označuje *hvězdy*.

(*CZVV*)

max. 2 body

17

17.1 Vypište z prvního odstavce TEXTU 1 slovo, které je v textu užito ve významu ZE VŠECH MÍST, STRAN.

17.2 Vypište z druhého odstavce TEXTU 1 slovo, které je v textu užito ve významu ZANEDLOUHO.

Řešení

17.1 – odevšad

17.2 – brzy

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým v TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

		A	N
18.1	Na jaře kladou samice mloka nejméně sedmdesát larev.	☐	☒
18.2	Larvy mloků se od dospělých jedinců liší pouze zbarvením kůže.	☐	☒
18.3	Před sto padesáti lety lidé věřili, že mloci produkují jed, tuto domněnku ale současná věda vyvrátila.	☐	☒
18.4	Výměšky mloků byly důležitou přísadou lektvarů, proto se alchymisté začali věnovat chovu těchto živočichů.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže, které jsou v TEXTU 1 vyznačeny příslušnou barvou.

1 bod

19 Kterým z následujících slov nelze nahradit spojovací výraz I KDYŽ, protože by se význam TEXTU 1 změnil?

(Posuzovaný výraz je v TEXTU 1 vyznačen tučně.)

A) ačkoli
B) kdykoli
C) třebaže
D) přestože

Zdůvodnění

Spojovací výraz *i když* vyjadřuje nějaké okolnosti, které jsou v určitém rozporu s tím, co je uvedeno ve větě řídící: *mlok k životu potřebuje vlhkost* × *vodu vyhledává jen na jaře* (tedy ne po celý rok). Ten samý rozpor vyjadřují i spojky *ačkoli*, *třebaže* a *přestože*.

Spojovací výraz *kdykoli* má význam *pokaždé, když* (*kdykoli přijel, pohostili ho* → *pokaždé, když přijel, pohostili ho*), a nelze jím tedy nahradit spojovací výraz *i když* (*Pokaždé, když mlok k životu potřebuje vlhkost, vodu jako takovou vyhledává jen na jaře.*).

1 bod

20 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nevyskytuje metafora?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

A) vyslal tak početnou armádu mloků
B) vylezli už za soumraku hledat žížaly
C) zvíře v podivném maškarním úboru
D) ohnivě plály žluté nepravidelné skvrny

Zdůvodnění

- Skutečnost, že mloků bylo velké množství, je vyjádřena pomocí metafory *armáda mloků*.
- Skutečnost, že mlok má výrazně zbarvenou kůži, je vyjádřena pomocí metafory *podivný maškarní úbor*.
- Skutečnost, že na kůži mloka jsou žluté skvrny, je vyjádřena pomocí metafory *skvrny ohnivě plály*.

V možnosti B) se metafora prokazatelně nevyskytuje.

max. 3 body

21 Vypište z prvního odstavce TEXTU 1 všechna zájmena.

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

Řešení

něco, kdo, jejich, je

1 bod

22 Ve které z následujících možností je první slovo z dvojice významově nadřazené druhému slovu z dvojice?

A) larva – mlok
B) žížala – hmyz
C) žížala – samice
D) živočich – mlok

Zdůvodnění

Slovo *živočich* označuje *živý organismus*, je tedy významově nadřazené slovu *mlok*, které označuje *obojživelného živočicha*. Mezi ostatními posuzovanými dvojicemi není vztah významové nadřazenosti a podřazenosti, což vyplývá z významů jednotlivých slov:

- slovo *larva* označuje vývojové stadium nějakého živočicha (např. z larvy mloka vyroste dospělý mlok);
- *mlok* je obojživelný živočich;
- *žížala* je živočich s článkovaným tělem;
- slovo *hmyz* označuje skupinu drobných živočichů (mezi hmyz patří např. mouchy);
- slovo *samice* označuje kteréhokoli živočicha ženského pohlaví.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 23

V zámecké zahradě jsme viděli páv∗ a pozorné oči našich synů postřehl∗, že nad jezírkem krouží dokonce čáp∗.

(*CZVV*)

1 bod

23 Na vynechaná místa (∗) ve výchozím textu je třeba doplnit *i/y* tak, aby text byl pravopisně správně. Ve které z následujících možností jsou *i/y* uvedena v odpovídajícím pořadí?

A) i – y – i
B) i – i – y
C) y – y – i
D) y – i – y

Zdůvodnění

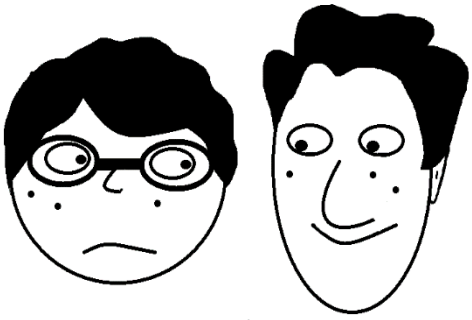
- Podstatné jméno *páv* se skloňuje podle vzoru *pán* (viděli jsme *pány – pávy*).
- Podstatné jméno *oko* je v čísle jednotném rodu středního, ale v čísle množném je rodu ženského. Pokud je podmětem podstatné jméno rodu ženského v čísle množném, v koncovce příčestí činného musí být *-y* (oči *postřehly*).
- Podstatné jméno *čáp* se skloňuje podle vzoru *pán* (krouží *páni – čápi*).

max. 4 body

24 Přiřaďte k jednotlivým obrázkům (24.1–24.4) odpovídající popis (A–F):

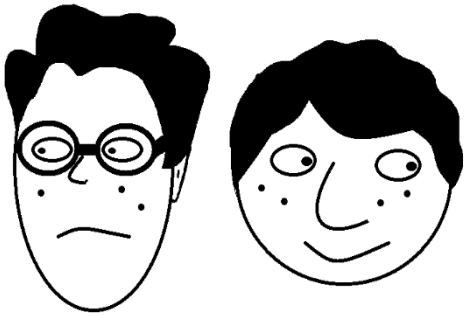
(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

24.1



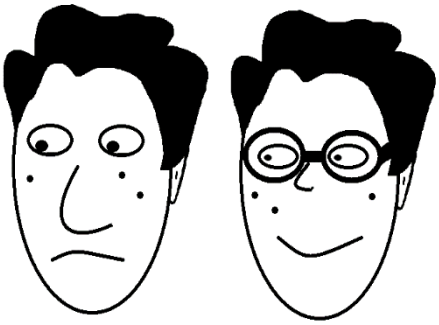
_____

24.2



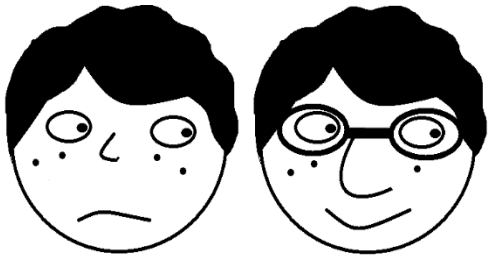
_____

24.3



_____

24.4



_____

(*CZVV*)

A) Kluk s větším nosem nemá brýle. Ten s brýlemi má oválný tvar obličeje. Ani jeden kluk nemá na tvářích sudý počet pih.

B) Alespoň jeden z kluků má kulatý tvar obličeje. Kluk bez brýlí má na tvářích sudý počet pih. Ten s brýlemi má větší nos.

C) Kluk bez brýlí má větší nos, ten s brýlemi má oválný tvar obličeje. Alespoň jeden z kluků má na tvářích sudý počet pih.

D) Kluk s menším nosem má brýle, druhý kluk má oválný tvar obličeje. Alespoň jeden z kluků má na tvářích sudý počet pih.

E) Alespoň jeden z kluků má kulatý tvar obličeje. Kluk s menším nosem má brýle. Ani jeden kluk nemá na tvářích sudý počet pih.

F) Alespoň jeden z kluků má kulatý tvar obličeje. Ten s větším nosem nemá brýle. Kluk se sudým počtem pih na tvářích má brýle.

Poznámka:

◯ kulatý tvar obličeje ⬯ oválný tvar obličeje

Řešení

24.1 – E)

24.2 – C)

24.3 – A)

24.4 – B)

Žádný z uvedených obrázků neodpovídá ani možnosti D), ani možnosti F).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

Matějská pouť se každoročně pořádá v rozlehlém areálu pražského Výstaviště. Jde o první jarní pouť, i proto je tak navštěvovaná. Svátek Matějů připadá na 24. února. Tento den by měl být předzvěstí jara, podle jedné pranostiky totiž *svatý Matěj ledy láme*.

Svatý Matěj je patronem řezníků, cukrářů, kovářů nebo krejčích. **Svátek apoštola Matěje také přímo souvisí s mnoha tradicemi. V Čechách se s tímto dnem pojil například zvyk třást ovocnými stromy.** Lidé věřili, že potom budou mít stromy hojnou úrodu. Na počest apoštola se dodnes pořádají matějské pouti i v dalších městech.

(*www.kudyznudy.cz, upraveno*)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každé z následujících dvojic slov, zda je lze ve výchozím textu považovat za slova souznačná neboli synonyma (A), nebo ne (N):

(První slovo z dvojice vždy pochází z výchozího textu a je v něm podtrženo.)

		A	N
25.1	jedné – jediné	☐	☒
25.2	svatý – posvátný	☐	☒
25.3	hojnou – bohatou	☒	☐
25.4	dalších – příštích	☐	☒

Zdůvodnění

25.1 – nepravdivé tvrzení → slovo *jeden* označuje v textu počet (existuje více pranostik a jedna z nich je v textu citována), slovo *jediný* má význam *pouze jeden*; při vzájemné záměně těchto slov by se význam textu změnil (existuje pouze jedna pranostika)

25.2 – nepravdivé tvrzení → slovo *svatý* v textu označuje někoho, kdo byl křesťanskou církví prohlášen za svatého, slovo *posvátný* má význam *nábožensky uctívaný, vzbuzující úctu*; při vzájemné záměně těchto slov by se význam textu změnil (každý svatý je nábožensky uctívaný, ale každý nábožensky uctívaný není svatý)

25.3 – pravdivé tvrzení → slovo *hojný* má v textu význam *vyskytující se ve velkém množství, bohatý*; obě slova tedy lze považovat za slova souznačná neboli synonyma (hojná úroda = bohatá úroda)

25.4 – nepravdivé tvrzení → slovo *další* má v textu význam *jiný*, slovo *příští* má význam *nejdříve či nejblíže následující, budoucí*; při vzájemné záměně těchto slov by se význam textu změnil (matějské pouti se pořádají v následujících městech či ve městech, která teprve budou postavena)

max. 2 body

26 Vypište z obou vět tučně vyznačených ve výchozím textu základní skladební dvojice.

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu.

Řešení

Základní skladební dvojice z první věty: podmět = svátek; přísudek = souvisí.

Základní skladební dvojice z druhé věty: podmět = zvyk; přísudek = se pojil.

1 bod

27 V prvním odstavci výchozího textu je uvedena pranostika. Která z následujících možností vystihuje význam slova PRANOSTIKA?

A) Pranostika vtipně hodnotí lidskou povahu nebo společenské zvyky.
B) Pranostika podrobně popisuje činnosti spojené s náboženskými rituály.
C) Pranostika sděluje ověřenou lidovou moudrost posuzující mezilidské vztahy a morálku.
D) Pranostika vyjadřuje zkušenosti člověka s přírodními podmínkami a počasím v průběhu roku.

Zdůvodnění

Ve výchozím textu je uvedena konkrétní pranostika: *svatý Matěj ledy láme*. Znamená to, že v den, kdy má svátek Matěj (24. února), taje led, otepluje se, tzn. je zde vyjádřena zkušenost člověka s přírodními podmínkami a počasím v průběhu roku.

---

1 bod

28 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

A) Z našeho souseda se časem stal zapomětlivý stařík.
B) Při pohledu na další vystavený obraz údivem oněměl.
C) Z hloupého nedorozumění nakonec vznikla velká hádka.
D) Při studiu na vysoké škole začal soukromě učit matematiku.

Zdůvodnění

Přídavné jméno *zapomnětlivý* je odvozené od slovesa *zapomínat*, které je příbuzné se slovesem *pomnít* (starší sloveso s významem *pamatovat si*).

Konal(a) zkoušku ☐ Vyloučen(a) ☐ Nepřítomen(na) či nedokončil(a) ☐

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA 5

Jméno a příjmení _____ Evidenční číslo _____

DIDAKTICKÝ TEST - STRANA 1-2

	A	B	C	D
1	☐	☐	☐	☐

2	A	N
2.1	☐	☐
2.2	☐	☐
2.3	☐	☐
2.4	☐	☐

3

3.1

3.2

	A	B	C	D
4	☐	☐	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐

6

7	A	N
7.1	☐	☐
7.2	☐	☐
7.3	☐	☐
7.4	☐	☐

	A	B	C	D
8	☐	☐	☐	☐
9	☐	☐	☐	☐
10	☐	☐	☐	☐
11	☐	☐	☐	☐
12	☐	☐	☐	☐

13

13.1

13.2

13.3

14	A	B	C	D	E
14.1	☐	☐	☐	☐	☐
14.2	☐	☐	☐	☐	☐
14.3	☐	☐	☐	☐	☐

© Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2017

15 A N

15.1

15.2

15.3

15.4

16 A B C D E F

První část

Druhá část

Třetí část

Čtvrtá část

Pátá část

Šestá část

17

17.1

17.2

18 A N

18.1

18.2

18.3

18.4

A B C D

19

20

21

A B C D

22

23

24 A B C D E F

24.1

24.2

24.3

24.4

25 A N

25.1

25.2

25.3

25.4

26

A B C D

27

28